

Pan
Marcin Wiącek
Rzecznik Praw Obywatelskich

Szanowny Panie Rzeczniku,

odpowiadając na Pana wystąpienie z 20 czerwca 2022 r. (sygn. XI.543.238.2022.AS)¹ w sprawie rekomendacji Komisarza Praw Człowieka Rady Europy zawartych w raporcie pt. *Wypchnięci poza granice. Cztery obszary wymagające pilnych działań, aby położyć kres naruszeniom praw człowieka na granicach Europy* uprzejmie przedstawiam, co następuje.

Na wstępie należy podkreślić, że Straż Graniczna (SG) w trakcie wykonywania obowiązków służbowych bezwzględnie przestrzega przepisów prawa stanowionego wobec osób ubiegających się o ochronę międzynarodową w Polsce. Ponadto, SG jest zobligowana do ochrony nienaruszalności granic zewnętrznych Unii Europejskiej na mocy prawa wspólnotowego poprzez stosowanie zapisów rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/399 z dnia 9 marca 2016 r. w sprawie unijnego kodeksu zasad regulujących przepływ osób przez granice (*Kodeks graniczny Schengen*)², ustanawiającego wspólne zasady wjazdu i pobytu cudzoziemców na terytorium państw grupy Schengen, których egzekwowanie należy do obowiązków tej formacji. Cudzoziemcy nielegalnie przekraczający granicę dążą do uniknięcia kontroli, łamiąc tym samym zasady jej przekraczania. Niemniej SG działa na podstawie i w ramach obowiązujących przepisów prawa. Nie prowadzi postępowań w sprawie zbiorowych wydaleń, co więcej, nie stosuje również takiej praktyki. Zawrócenie do linii granicy państwowej jest zdarzeniem unormowanym w polskich przepisach prawa i podlega realizacji wyłącznie w przypadku spełnienia przesłanek ustawowych.

Migranci dokonujący prób nielegalnego przekroczenia granicy polsko-białoruskiej korzystają z pomocy osób i instytucji organizujących „białoruski szlak przemytniczy”. Agencje turystyczne bądź przemytnicy pomagają w uzyskaniu białoruskiej wizy turystycznej oraz w przelocie do Mińska, skąd cudzoziemcy docierają do granicy z Polską. Warto w tym miejscu podkreślić, że z punktu widzenia międzynarodowej ochrony uchodźców migranci korzystający z białoruskiego zaproszenia trafiają do państwa bezpiecznego, które jest sygnatariuszem *Konwencji dotyczącej statusu uchodźców*, sporządzonej w Genewie w dniu 28 lipca 1951 r.³, zwanej dalej *Konwencją genewską*. Powyższe okoliczności wskazują, że cudzoziemcy przebywający na granicy polsko-białoruskiej świadomie uczestniczą w zorganizowanym procederze kupowania przemytu. W przypadku faktycznego zainteresowania ubieganiem się o ochronę międzynarodową powinni oni udać się do wyznaczonych przejść granicznych.

Natomiast spośród tych, którzy zdecydowali się złożyć wniosek o ochronę międzynarodową w Polsce większość nie jest zainteresowana kontynuowaniem procedury uchodźczej. Nie czekając na zakończenie procedury w polskim urzędzie uciekają do Europy Zachodniej. Przykładem są cudzoziemcy będący w procedurze udzielania ochrony międzynarodowej, którzy w ramach pomocy instytucjonalnej zostali przekazani pod opiekę Fundacji „DIALOG”. Po ucieczce z terytorium Polski są aktualnie identyfikowani przez służby graniczne państw członkowskich, głównie na terytorium Niemiec.

¹ Przekazane przy piśmie Pana Michała Dworczyka, Ministra - Członka Rady Ministrów w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów (sygn. BPRM.5234.1.12.2022(2)).DS.

² Dz. Urz. UE L 77 z 23.3.2016 r., s. 1, z późn. zm.

³ Dz. U. z 1991 r. Nr 119 poz. 515.

Odnosząc się do postępowania względem cudzoziemców ujawnionych bezpośrednio po przekroczeniu granicy państwowej wbrew przepisom prawa należy wskazać, że przedmiotowa procedura znajduje oparcie w art. 303 ust. 1 pkt 9a w zw. z art. 303b ust. 1 ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. *o cudzoziemcach*⁴ oraz w § 3 ust. 2a i 2b rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 13 marca 2020 r. *w sprawie czasowego zawieszenia lub ograniczenia ruchu granicznego na określonych przejściach granicznych*⁵. Doprowadzenia do linii granicy państwowej są realizowane wobec cudzoziemców, którzy nie deklarują woli ubiegania się o ochronę międzynarodową na terytorium Polski.

Natomiast w przypadku, gdy cudzoziemiec zadeklaruje zamiar bądź złoży wniosek o udzielenie takiej ochrony, organ SG ma bezwzględny obowiązek odstąpienia od realizacji postanowienia, musi przyjąć wniosek oraz przekazać go, wraz z dokumentem podróży cudzoziemca do Szefa Urzędu do Spraw Cudzoziemców. Nadmieniam, że przepisy ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. *o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej*⁶ nie przewidują możliwości odstąpienia od tych czynności. W związku z powyższym nie można zgodzić się ze stwierdzeniem, jakoby cudzoziemcy byli pozbawiani prawa do złożenia wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej, takie uprawnienie ma bowiem każdy cudzoziemiec niezależnie od tego czy został ujęty po nielegalnym przekroczeniu polskiej granicy czy też stawił się do organu SG wewnątrz kraju.

W kontekście opisanej powyżej procedury opuszczenia terytorium Polski, ustawa *o cudzoziemcach* zawiera również gwarancje poszanowania praw cudzoziemca, w tym prawa do zaskarżenia postanowienia o opuszczeniu terytorium Polski przez wniesienie zażalenia.

Ponadto, każdorazowo cudzoziemiec jest pouczany w języku dla niego zrozumiałym o przysługujących mu prawach i obowiązkach, w tym prawie i sposobie zaskarżenia danej czynności, jak również o prawie do złożenia wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej w Polsce. Jeżeli nie włada językiem polskim, SG zapewnia realizację czynności przy udziale tłumacza.

W związku z powyższym zalecenie dotyczące opracowania dodatkowych przepisów oraz zasad postępowania organów odpowiedzialnych za kontrolę graniczną, zapewniających poszanowanie praw człowieka i standardów ochrony praw uchodźców, w odniesieniu do sposobu postępowania z osobami przekraczającymi granicę w miejscach do tego nieprzeznaczonych jest zbyt ogólne. Takie gwarancje zostały ujęte w obowiązujących przepisach prawa. Warto ponownie zaznaczyć, że SG każdą sytuację rozpatruje indywidualnie, przy jednoczesnym stosowaniu przepisów i zobowiązań międzynarodowych, które ma obowiązek respektować.

Odnosząc się do kwestii stosowania przez Polskę zasady non-refoulement należy stwierdzić, że funkcjonariusze SG przed wydaniem i realizacją zarówno decyzji o zobowiązaniu do powrotu, jak i postanowienia o opuszczeniu przez cudzoziemca terytorium Polski, w przypadku przekroczenia granicy państwowej wbrew przepisom prawa, każdorazowo badają stan faktyczny, w tym indywidualne przesłanki, które mogłyby stać na przeszkodzie w realizacji opuszczenia terytorium Polski. Podkreślenia wymaga fakt, że Republika Białorusi nie jest państwem dotkniętym wojną.

Dodatkowo należy wskazać, że zawracanie do linii granicy państwowej jest przeprowadzane w asyście funkcjonariuszy SG w sposób zapewniający bezpieczeństwo cudzoziemca oraz poszanowanie jego praw i godności. Również miejsce, gdzie jest dokonywane zawrócenie, jest wybierane w taki sposób, aby realizacja postanowienia nie zagrażała bezpieczeństwu cudzoziemców. Przedmiotowa procedura nie narusza przepisów *Konwencji geneńskiej* oraz stanowi adekwatny i proporcjonalny środek pozwalający zarządzać nielegalną migracją na Polskiej granicy państwowej.

---

⁴ Dz. U. z 2021 poz. 2354, z późn. zm.

⁵ Dz. U. poz. 435, z późn. zm.

⁶ Dz. U. z 2022 r. poz. 1264, z późn. zm.

Jednocześnie uprzejmie informuję, że 30 czerwca 2022 r. upłynął termin obowiązywania zakazu przebywania w strefie nadgranicznej przyległej do granicy państwowej z Republiką Białorusi wprowadzony rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 28 lutego 2022 r. *w sprawie wprowadzenia czasowego zakazu przebywania na określonym obszarze w strefie nadgranicznej przyległej do granicy państwowej z Republiką Białorusi*⁷.

Powyższe wynika z faktu, że obecnie jest odnotowywana zdecydowanie mniejsza liczba zdarzeń związanych z presją migracyjną na polsko-białoruskim odcinku granicy państwowej, a także z uwagi na końcowy etap prac nad barierą techniczną.

Komendant Podlaskiego Oddziału SG, w oparciu o przepisy art. 8 ustawy z dnia 29 października 2021 r. *o budowie zabezpieczenia granicy państwowej*⁸, wystąpił do Wojewody Podlaskiego o wprowadzenie zakazu przebywania w odległości 200 m od linii granicy państwowej, celem zapewnienia dalszej realizacji ww. inwestycji, tj. elementów zabezpieczenia elektronicznego.

Wojewoda Podlaski 15 czerwca 2022 r. wydał rozporządzenie nr 3/2022 *w sprawie wprowadzenia zakazu przebywania na obszarze 200 m od linii granicy państwowej*⁹, obowiązujący w okresie od 1 lipca 2022 r. do 15 września 2022 r.

Nielegalna migracja, z jaką mamy obecnie do czynienia na granicy z Białorusią, jest wynikiem prowadzonej przez władze Białorusi wojny hybrydowej, celującej w osłabienie państw europejskich. Konkluzja, zgodnie z którą Polska powinna świadomie zezwolić na nielegalną migrację z terytorium Białorusi, jest de facto wyrazem oczekiwania na realizację zaplanowanych przez władze tego państwa działań, zmierzających do naruszenia suwerenności terytorialnej, do czego - jako stanowiącego poważne zagrożenie - służby naszego państwa nie mogą dopuścić.

Z poważaniem

z up. Bartosz Grodecki

Podsekretarz Stanu

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji

/podpisano kwalifikowanym podpisem elektronicznym/

Otrzymuje:

Departament Spraw Parlamentarnych w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów.

---

⁷ Dz. U. poz. 488 - utracił moc.

⁸ Dz. U. poz. 1992.

⁹ Dz. Urz. Woj. Podlaskiego poz. 2772.